

Базір Вікторія Богданівна,
здобувач ступеня вищої освіти бакалавра
навчально-наукового інституту № 2
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: Проценко Галина
Петрівна, старший викладач кафедри
правничої лінгвістики Національної академії
внутрішніх справ

МОВНА ОХАЙНІСТЬ У ЩОДЕННОМУ СПІЛКУВАННІ КУРСАНТА НАВС

Мова є формою буття і засобом формування та становлення особистості людини, її інтелекту, волі, почуттів тощо. У вузькому розумінні, мова – це інструмент, за допомогою якого людина може розвиватися та пізнавати навколишній світ. У широкому розумінні, мова – це засіб спілкування людей різних соціальних груп. За допомогою мови людина задовольняє свої потреби, як матеріальні (працюючи), так і духовні (написання віршів, поем, романів тощо).

Мова фіксує в собі естетичні смаки та уподобання своїх носіїв, відображає їхній характер, є нерозривно пов'язаною з розумовою діяльністю людини. Милозвучність, гармонія змісту, форми і звучання, дотримання норм літературної мови у процесі спілкування стають джерелом естетичної насолоди, сприяють розвитку високого естетичного смаку людини.

На сьогодні багато людей недооцінюють важливість і значення української мови в житті українського суспільства. Нам бракує поміркованого ставлення до мови, глибокого її вивчення, і, на превеликий жаль, значна частина населення не спілкується у повсякденному та професійному житті українською мовою.

Курсант – це особа, зарахована до вищого навчального закладу і навчається для того, щоб здобути вищу освіту певного ступеню. При цьому їй може бути присвоєно спеціальне звання рядового, сержантського і старшинського складу, або таке звання вона вже мала під час вступу.

Становлення культури мовлення курсантів відбувається в специфічних умовах. Субкультура курсантів – це складний феномен, який містить багато аспектів, пов'язаних із різноманітним соціально-професійним груп, що мають певні відмінності та характерні лише їм ознаки. Це пов'язано певною мірою з розподілом особового складу на взводи.

Середовище, в якому навчаються курсанти, є регламентованим – курсанти вищого навчального закладу із специфічними умовами навчання живуть дещо ізольованим життям: навчання, проживання, харчування й спілкування відбувається здебільшого в межах навчально-наукового інституту. Курсанти – це молоді люди, які до вступу належали до різних соціальних груп, і мають різні рівні освіти, життєвий досвід, мовну підготовку. Відповідно, їхньому мовленню властиві різноманітні діалекти. Також вони відрізняються за віком та статтю, що теж вносить певні особливості у їхній стиль мовлення.

Високий рівень культури мовлення є так само важливим для майбутнього працівника правоохоронних органів, як і глибока юридична підготовка. Протягом навчання важливо приділяти значну увагу вивченню та вдосконаленню рідної української мови, поглибленню знань та практичних навичок. Поняття мовленнєвої охайності заслуговує особливої уваги, оскільки воно містить у собі такі аспекти, як зрозумілість, правильність, доречність, логічність, виразність, змістовність та чистота, які є пов'язаними між собою та важливими як для щоденного спілкування курсантів, так і при виступах на аудиторних заняттях та у розмові з викладачами.

Зрозумілість в рамках мовленнєвої охайності передбачає викладення думок у такий спосіб, щоб співрозмовник міг без особливих зусиль зрозуміти сказане. Перенасиченість мовлення словами іншомовного походження, термінами, вставними словами, словами-паразитами, порушення граматичних та лексичних норм, порушення норм вимови звуків тощо ускладнюють сприйняття та розуміння почутої інформації. Безумовно, для курсантів є вагомими розуміння їх відповіді на аудиторному занятті викладачем та однокласниками, а також можливість вільного спілкування без труднощів у розумінні з іншими курсантами, тому вони повинні розвивати цю рису свого мовлення.

Мовна охайність передбачає правильність вживання української мови. Правильність насамперед означає дотримання норм використання, наголошення слів та їх вимови, безпомилкову побудову синтаксичних конструкцій, вживання стійких зворотів тощо. Курсантам потрібно розвивати правильність свого мовлення шляхом роботи з посібниками та словниками, літературою професійного спрямування та за допомогою спілкування.

Такі поняття, як змістовність, логічність і доречність є суттєвими в контексті мовної охайності. Що стосується змістовності, то беззаперечним є той факт, що будь-яке висловлювання, як у

професійному, так і у щоденному спілкуванні курсанта не повинно бути простим набором слів, а має містити основну думку та ідею, певну чітку інформацію, що передає його суть. Воно повинно характеризуватися економічністю викладу думки курсанта при збереженості повноти його змісту. Окрім того, логічність передбачає послідовний та зв'язний виклад думок, що повинні впливати одна з одною, а доречність – відповідність інформації, слів, виразів, стійких словосполучень тощо, які використовуються у спілкуванні, меті мовлення та обставинам, під час яких таке спілкування здійснюється.

Мовна охайність також містить у собі чистоту та виразність мовлення. Ці два поняття є важливими для мовлення курсанта. Чистота мовлення полягає у обмеженні або повній відмові від використання «суржику», діалектизмів, просторічної лексики, слів-паразитів, жаргонізмів, ненормативної лексики, невинуватих повторів тощо.

У мовленні курсантів також дуже поширюється соціолект – жаргон, що вживається під час неформального, а подеколи й офіційного спілкування з представниками своєї соціальної групи, і певною мірою виконує єдину функцію. Курсантський жаргон – це соціолект, властивий для груп людей, тісно пов'язаних між собою спільним навчанням у спеціалізованому навчальному закладі, обмежений соціальними, територіальними, часовими та віковими рамками. У мовленні курсантів також широко поширеною є аббревіація, яка активно проникає з офіційно-ділової мови та наукової сфери в розмовну мову та жаргон і застосовується певною мірою для економії мови.

Говорячи про виразність, треба зазначити, що мовленнєва виразність полягає у вільному, невимушеному мовленні, чіткій вимові слів, правильному темпі мовлення та відповідній ситуації силі голосу. Курсантам потрібно стежити за тим, чи говорять вони виразно, оскільки це має важливий вплив не лише на сприйняття та розуміння слухачами їх виступів на заняттях чи повсякденної розмови, а й на загальний імідж їх як професіоналів своєї справи та освічених громадян. Для надання своєму мовленню виразності потрібно працювати над дикцією, уникати монотонності, ковтання закінчень слів, бурмотіння, тихого та занадто повільного чи швидкого говоріння, а також розвивати правильне дихання та підвищувати свою загальну мовленнєву обізнаність.

У повсякденному житті курсанти постійно припускаються різноманітних мовленнєвих помилок у результаті взаємодії української та російської мов, надмірного використання діалектизмів,

застосування неправильних граматичних форм, недоречних фраз, ненормативної лексики тощо, дуже часто порушуючи норми сучасної української літературної мови.

Питання мовної охайності має важливе значення для забезпечення високого рівня володіння мовою як засобом спілкування, що є однією зі складових загальної культури курсанта. Мовна охайність забезпечується взаємодією таких понять, як зрозумілість, правильність, доречність, логічність, виразність, змістовність та чистота. Курсантам висуваються особливі вимоги до володіння мовою, зважаючи на те, що вони навчаються у закладі зі специфічними умовами навчання, а також на те, що в майбутньому їх фахова діяльність буде значною мірою пов'язана зі спілкуванням із людьми різних віку, ступеня освіченості, приналежності до соціальної групи тощо. Тож курсанти Національної академії внутрішніх справ повинні приділяти значну увагу як підвищенню загальної культури мовлення, так і дотриманню та вдосконаленню мовної охайності у щоденному спілкуванні та спілкуванні з викладачами.

Волошин Іванна,

здобувач ступеня вищої освіти бакалавра
навчально-наукового інституту № 1
Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: Ялова Оксана

Володимирівна, доцент кафедри правничої
лінгвістики Національної академії
внутрішніх справ, кандидат юридичних
наук, доцент

МОЛОДІЖНИЙ СЛЕНГ У СИСТЕМІ МОВИ – РОЗВИТОК ЧИ ДЕГРАДАЦІЯ?

Актуальність обраної теми визначена фактом низької зацікавленості сучасних лінгвістів й журналістів у вивченні питання використання та поширення такої складової мови, а отже й сфери масової комунікації, як сленг.

Етимологія слова «сленг» достеменно невідома. Уперше термін *slang* був зафіксований у 1750 році зі значенням «мова вулиці». З'явившись у середині 18 сторіччя, він використовувався для позначення мови бродяг, злочинців та шахраїв, а свого сучасного значення набув вже в 19 сторіччі. В.А.Хомяков в одній зі своїх книг зазначив, що вперше термін сленг зі значенням «мова низького вульгарного типу» був використаний в 1756 році; з 1802 року цей